AVİM Yorum • No: 2021 / 25 • Nisan 2021

'1915 OLAYLARI ULUSLARARASI KONFERANSI' DÜZENLENDİ

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

20 Nisan 2021 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından 1915 olaylarının tarihsel arka planı, hukuki boyutu ve güncel yansımalarını ele alan 1915 Olayları Uluslararası Konferansı düzenlenmiştir. Konferans çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Konferansa Rus, Fransız, Alman, İrlandalı ve Amerikalı araştırmacılar davet edilmiştir.

Konferansın açılış konuşmaları Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Prof. Dr. Fahrettin Altun ve Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Birol Çetin tarafından yapılmıştır.

Konferansın, Tarihsel Süreçte 1915 Olayları ve Ermeni Meselesi başlıklı birinci oturumuna Prof. Dr. Yusuf Sarınay başkanlık yapmıştır. Oturumun konuşmacıları Prof. Dr. Seyit Sertçelik, Prof. Dr. Mesut Uyar, Prof. Dr. Oleg Kuznetsov ve Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) araştırmacısı Dr. Maxime Gauin olmuştur. Birinci oturumun konuşmacılarından Dr. Gauin, 1915te Ermenilerin bölgedeki varlığı ile ilgili tarihsel bilgiler paylaşmıştır. Gauin, o dönemde yaşanan Rus saldırısında üç yüz bin civarında Osmanlı Ermenisinin Rus güçleri tarafından ve Ermeni Devrimci Federasyonunun işbirliği ile yerlerinden edildiğini belirtmiştir. Bu olay sırasında yüz elli bin civarında kişinin açlık ve salgın nedeniyle hayatını kaybettiğini söylemiştir. Bu durumun Osmanlı tarafından sevk ve iskân uygulanan Osmanlı Ermenilerinden çok daha fazla olduğunu vurgulamıştır.

Konferans kapsamında gerçekleştirilen Uluslararası Hukuk Açısından 1915 Olayları başlıklı ikinci oturumun Başkanlığını Prof. Dr. Sevgi Gül Akyılmaz yapmıştır. Prof. Dr. Akyılmaz da oturumda tebliğ sunmuştur. Bu oturumda ABDde yaşayan Ermenilerin açtığı davalarda Türk tarafının avukatlığını üstlenen Avukat David Saltzman ve Türkiye'nin Avrupa Konseyi nezdindeki Strazburg Daimi Temsilciliği'nde Uzman Hukukçu statüsüyle çalışan ve 1998 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla "Ortak Hükümet Ajanı" sıfatıyla görevini sürdürdükten sonra emekli olan avukat Dr. Deniz Akçay1915 olaylarını hukuki çerçevede ele almıştır. Dr. Deniz Akçay konuşmasında 1915 olayları bağlamında İsviçre-Perinçek Davasının da ayrıca ele alınmasının önemli olacağını ifade etmiştir. AVİM Analisti Hazel Çağan Elbir de uluslararası ilişkiler bağlamında Türkiye Cumhuriyeti Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkanın katili Ermeni terörist Sassounianın tahliye edilmesi kararına ilişkin bir tebliğ sunmuştur.

1915 Olayları Uluslararası Konferansının üçüncü ve son oturumu AVİM Başkanı Emekli

Büyükelçi Alev Kılıç Başkanlığında gerçekleşmiştir. Başlığı, 1915 Olaylarının Günümüze Yansımaları ve Gelecek Perspektifi olan oturumun konuşmacıları Prof. Dr. Ömer Turan, Prof. Dr. Yıldız Deveci Bozkuş, Ergün Kırlıkovalı, Dr. Christian Johannes Henrich ve Tarihçi Patrick Walsh olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 1915 olaylarına ilişkin konferansların devam edeceğine dair ifadelere yer vermiştir. 1915 Olayları, devam niteliğindeki konferans, webinar, sempozyum ve benzeri etkinliklerin daha fazla düzenlenmesiyle uluslararası camiada daha da fazla anlaşılmaya başlanacaktır.

Bilindiği üzere, 1915 olayları dünyada yalnız tek tarafın tezleriyle dile getirilmektedir. Ancak tek bir tarafın incelenmesi bilimsellikten uzak bir yaklaşımdır. Bir konunun tüm unsurlarıyla ele alınması fayda sağlayacaktır. Bu sebeple 1915 olaylarının tüm açılarıyla ele alınması önem taşımaktadır.

1915 Olaylarının doğru anlaşılabilmesi için Konferansta yer verilen konular teker teker önemlidir. 1915in her açısının değerlendirilmesi için ele alınması gereken başka konular da vardır. Bu konular düşünüldüğünde daha pek çok konferansın düzenlenmesi gerektiği görülmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Perinçek-İsviçre davasındaki kararı uzmanlar tarafından doğru gerekçelendirilmiş bir karar olarak değerlendirilmektedir. Bu karar soykırım kavramını hukuki boyuta indirgemektedir. Bu kararın temelinde, Birleşmiş Milletler (BM) de, soykırım tanımının uygun bir yargı organı tarafından yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu konunun da Avukat ve Dr. Deniz Akçayın da ifade ettiği gibi ayrıca çalışılması 1915 olayları üzerinden yürütülen yalan haber (fake news) ya da kasten yanlış bilgilendirme kampanyalarının önüne geçilmesinde temel teşkil edecektir[1].

1915 olaylarına ilişkin göz ardı edilmemesi gereken bir diğer konu Malta yargılamalarına ilişkin çalışmalardır. Birinci Dünya Savaşı sonunda, 144 Osmanlı görevlisi İngilizler tarafından Ermenilere yönelik toplu katliam yapmak suçlamasıyla tutuklanmış ve Maltada Britanyanın en yüksek hukuki otoritesi olan Londradaki İngiliz Kraliyet Başsavcılığınca haklarında bir soruşturma yürütülmüştür. İngilterenin Maltadaki Türk tutukluları yargılamak ve mahkûm ettirmek için çaba harcamalarına rağmen, İngiliz Kraliyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturma Bir İngiliz mahkemesi önünde böyle bir suçlamanın kanıtlanması mümkün değildir. gerekçesiyle hiçbir suçlama yapılmadan, takipsizlik kovuşturmaya yer olmadığı hükmü verilerek sonuçlanmıştır. 1915 Olaylarının soykırım olmadığına ilişkin deliller barındıran bu konu da irdelenmesi gereken bir diğer hususdur[2].

1915 Olayları incelenirken hukuki açıdan incelenmesi gereken bir diğer önemli konu da Emvâl-i Metruke çerçevesinde dini kurumlar tarafından kurulan vakıflarla ilgili davalardır. Bu konuyla ilgili olarak üç önemli davaya dikkat çekmek gerekmektedir. Kilikya Ermeni Katalikosluğu Davası, Maryakop Ermeni Kilisesi Vakfı Davası ve Sanasaryan Vakfı Davası bu önemli davalardır. Osmanlı vatandaşı gayrimüslimlerin, İslam Osmanlı hukukuna uygun olarak kurdukları, vakfiyeleri usulüne göre tescil edilmiş vakıfların tamamının cemaat vakfı olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir[3].

1915 Olaylarının kamuoyu ve uluslararası toplum tarafından doğru ve şeffaf bir şekilde

anlaşılması için bu konuların üzerinde durulması yalan haberler ve çarpıtılmış belgelerle yapılmış sözde bilimsel çalışmaların önüne geçebilecektir. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından atılmış bu adım Türk Dış Politikasında sorun teşkil eden 1915 Olaylarının anlaşılması için değerli bir adım olmuştur.

[1] 28 Ocak AİHM Perinçek İsviçre Duruşmasının Işığında Türk-Ermeni Sorunu, AVİM Konferans Kitabı, Şubat 2015, https://avim.org.tr/tr/Rapor-KonferansKitaplari/44/pdf

[2] Uluç Gürkan, Malta: Sürgün mü, Yargılama mı?, Türk Ermeni Uyuşmazlığı Üzerine Ömer Engin Lütem Konferansları 2020, Terazi Yayıncılık: Ankara, 2021, s. 13. https://avim.org.tr/tr/Kitap/10/pdf

[3] Berna Durmuş, Osmanlı Vakfı Hukuku Çerçevesinde Sansaryan Vakfı ve Davasının Değerlendirilmesi, Türk Ermeni Uyuşmazlığı Üzerine Ömer Engin Lütem Konferansları 2018, Terazi Yayıncılık: Ankara, 2019, s. 139. https://avim.org.tr/tr/Kitap/6/pdf

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "'1915 OLAYLARI ULUSLARARASI KONFERANSI' DÜZENLENDİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2021 / 25. Nisan 26. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Yorum/1915-OLAYLARI-ULUSLARARASI-KONFERANSI-DUZENLENDI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır